

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
KULTTUURIALA

UUSI OPETUSSUUNNI- TELMA:

Kivalo-opiston baletin opetuksen uuden opetussuunni-
telman laatiminen

TEKIJÄ/T: Hanna Vainikka

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Tanssinopettajan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Hanna Vainikka	
Työn nimi Uusi opetussuunnitelma: Kivalo-opiston baletin opetuksen uuden opetussuunnitelman laatiminen	
Päiväys 15.5.2020	Sivumäärä/Liitteet 32/1
Ohjaaja(t) Eeri Pihlajakari	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kivalo-opisto	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet uudistuivat ja ne astuivat voimaan vuonna 2018. Kivalo-opisto tarjoaa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisia opintoja ja tämän vuoksi uuden paikallisen opetussuunnitelman laatiminen oli välttämätöntä. Opetussuunnitelma laadittiin Opetushallituksen määräyksiä noudattaen. Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan opetussuunnitelman laatimiseen liittyvää prosessia ja analysoidaan, minkälaisia arvojavaloja opettaja joutuu sitä tehdessään kohtaamaan. Opetussuunnitelman ja käytännön opetustyön kietoutumista yhteen reflektoidaan ja muodostetaan kuvaa omasta opettajuudesta.</p> <p>Ihmiskäsityksen ja oppimiskäsityksen tiedostaminen toimii lähtökohtana, joka johdattelee opettajan arvojen ja eettisen toimintatavan sisäistämiseen. Pyrkimyksenä näiden käsitteiden ja näkökulmien avulla oli saada aikaan vastuullisesti laadittu opetussuunnitelma, sillä opetussuunnitelman laatiminen oli yhden opettajan voimin yksipuolista vertaisarvioinnin ja kyseenalaistamisen puutteen vuoksi.</p> <p>Opinnäytetyössä kuvaillaan, mitkä eri tekijät vaikuttivat opetussuunnitelman syntymiseen ja siinä haetaan yhteyttä käytäntöön. Opetussuunnitelmaa tarkastellaan kokonaisuutena myös itsearviointin myötä ja pohditaan vastauksia kirjoitusprosessin aikana syntyneisiin kysymyksiin. Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, joka toteutettiin Kivalo-opiston tarpeisiin ja se esittelee kehitystyön vaiheet sen suunnittelusta aina jatkokehittämistarpeisiin asti.</p>	
<p>Avainsanat</p> <p>opetussuunnitelma, pedagogiikka, oppimiskäsitys, ihmiskäsitys, eettisyys, taiteen perusopetus, tanssi, baletti</p>	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Dance Pedagogy			
Author(s) Hanna Vainikka			
Title of Thesis Formulating a new curriculum: new curriculum for teaching ballet in Kivalo-opisto			
Date	15.5.2020	Pages/Appendices	32/1
Supervisor(s) Eeri Pihlajakari			
Client Organisation /Partners Kivalo-opisto			
<p>Abstract</p> <p>The Finnish National Agency for Education published the new national core curriculum in 2017 for basic education in arts and therefore new curriculums became effective 2018. As a provider of basic education in arts, Kivalo-opisto was required to reform their local curriculum accordingly. This thesis explores the process that lead to writing a new curriculum and analyses the values in the choices that are made in the curriculum. It discusses how the curriculum and practical teaching experience are intertwined.</p> <p>The view on human beings and the conception of learning are the starting point that guides the values and ethical course of action in teaching. The teaching of ballet in Kivalo-opisto relies on only one teacher so the contents of the curriculum were not challenged and other competitive ideas were not presented by other teachers. Therefore the objective was to formulate a responsible curriculum by internalizing these concepts and points of view, since there was a lack of peer review in the writing process.</p> <p>The different factors that affected the curriculum and how its effects are seen in practise is discussed. Self-evaluation regarding the whole process is performed and the aim is to find answers to the questions that arose during the writing process. This thesis is a report about the development of a new curriculum for the needs of Kivalo-opisto and it presents the stages from planning to the need for further development.</p> <p>Keywords curriculum, pedagogy, learning conception, the view of human beings, ethicality, basic education of arts, dance, ballet</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	IHMISKÄSITYS JA OPPIMISKÄSITYS OPETUSTYÖSSÄ.....	6
2.1	Ihmiskäsityksen tiedostaminen omassa työssä	6
2.2	Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys.....	7
2.2.1	Sosiokonstruktivistisen oppimiskäsityksen soveltaminen opetuksessa	8
2.2.2	Oppimiskäsityksen vaikutukset käytännössä.....	9
3	OPETTAJAN ARVOPOHJAN JA EETTISEN TOIMINTATAVAN SISÄISTÄMINEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMISESSA.....	10
3.1	Mitä Opetushallitus sanoo opetuksen arvoista ja etiikasta taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa?.....	11
3.2	Muut opetussuunnitelman perusteissa esiintyvät tavoitteet ja arvot.....	11
4	MITEN OPETUSSUUNNITELMA SIIS SYNTYI?.....	13
4.1	Paikallisen opetussuunnitelman yleisten tavoitteiden linjaaminen opetussuunnitelman perusteiden kanssa 13	
4.2	Vuorovaikutus, kielen käyttö ja sen asema opetuksessa	14
4.3	Oppimisympäristön vaikutus tavoitteiden saavuttamiseen.....	16
4.4	Arvojen käsitteleminen opetussuunnitelmassa	17
5	POHDINTA JA ITSEARVIOINTI LAADITUSTA OPETUSSUUNNITELMAST.....	20
	LÄHTEET	23
	LIITE 1: BALETIN OPETUSSUUNNITELMA.....	24

1 JOHDANTO

Taiteen perusopetuksen uusi opetussuunnitelma astui voimaan 1.8.2018, jolloin minulla oli opetuskokemusta takanani silloisessa työpaikassani yhden lukuvuoden verran. Aloittaessani työt Kemissä syksyllä 2017 Kivalo-opistossa tiesin, että minulla olisi edessäni kokonaan uuden opetussuunnitelman laatiminen opistolle. Aiempaa kokemusta opetussuunnitelman laatimisesta minulla ei ollut, eikä opistossakaan työskennellyt muita tanssinopettajia, jotka olisivat antaneet opetusta nimenomaan taiteen perusopetuksen parissa. Olin siis ainut henkilö, joka saattoi uuden opetussuunnitelman laatia, eikä minulla ollut kollegoita, joiden mielipidettä olisin voinut kysyä. Vastuuta ei ollut jaettavana muille, vaan suuri kokonaisuus koko baletin opetuksesta opistossa jäi oman harkintani varaan.

Taiteen perusopetuksen laatimiseen oli tarjolla koulutusta Tornion kansalaisopiston kautta. Syksyllä 2017 järjestettiin TPO-OPS workshop uusien opetussuunnitelmien laatijoille, jossa Opetushallituksen opetusneuvos Eija Kauppinen piti alustuksen uudesta opetussuunnitelmasta ja jossa opetussuunnitelmien laatijat saattoivat myös verkostoitua ja jakaa ideoita keskenään. Koulutuksesta sai käytännön neuvoja kirjoitustyöhön sekä paikallisen opetussuunnitelman tavoitteiden asettamiseen ja niiden linjaamiseen suhteessa Opetushallituksen määrittelemiін tavoitteisiin. Nämä neuvot ja ohjeet mielessäni jatkoin tavallista opetustyötäni muodostaen päässäni hiljalleen kokonaiskuvaa siitä, mikä itselleni olisi tärkeää sisällyttää opetussuunnitelmaan, minkälaiset ovat tanssin ja erityisesti baletin opiskelun mahdollisuudet ja resurssit opistossani ja minkälaisia opetettavat ryhmät olivat.

Opettaessani kartoitin siis oppimisympäristöjä ja sitä, minkälainen toiminta on mahdollista paikallisesti. Tutustuin esimerkiksi Kemian tanssin tuen yhdistyksen toimintaan ja perehdyin siihen, miten yhdistys käytännössä vaikuttaa myös opetuksen sisältöön. Muodostin kuvaa siitä, mitä oppilaat osaavat ja mitä taas eivät, vertasin keräämääni tietoa uuden opetussuunnitelman perusteiden asettamiin tavoitteisiin ja pohdin, kuinka opetus mahdollistaa niiden saavuttamisen. Kävin myös keskustelua niiden oppilaiden kanssa, jotka olivat harrastaneet lajia jo pitkään ja sain siten ainakin vähän tietoa siitä, miten opetus aiemmin järjestettiin ja mitä oppilaat opiskelivat tunneilla.

Tässä opinnäytetyössä yhdistän teoreettista tietoa käytännön opetustyöhön ja haen yhteyttä käsitteiden ja käytännön välille. Pyrin muodostamaan kuvaa opettamisestani ja tarkastelemaan opettajan identiteettiäni. Syntynyttä opetussuunnitelmaa ei käydä mekaanisesti läpi, vaan sen taustalla vaikuttavia suuntauksia, käsityksiä ja arvoja analysoidaan. Tämän analysoinnin ja pohdinnan avulla pyrin tarkastelemaan paitsi omaa toimintaani opettajana, myös arvioimaan syntynyttä opetussuunnitelmaa. Tässä opinnäytetyössä yhteistyökumppanina on ollut Kivalo-opisto ja sen tausta-aineistona on Opetushallituksen julkaisema Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017.

2 IHMISKÄSITYS JA OPPIMISKÄSITYS OPETUSTYÖSSÄ

Katson, että tässä opinnäytetyössä saan tilaisuuden peilata käytännön opetustyöstä saamaani kokemusta teoreettisiin käsityksiin opetustyön taustalla ja tarkastella uudelleen omia arvojani tullakseni tietoiseksi siitä, miten ne vaikuttavat myös työhöni opettajana. Samalla arvojen tarkasteleminen johdattaa opettajan etiikan äärelle, jotka ovat oleellisia kysymyksiä ja valintoja myös opetussuunnitelman laatimisessa.

Pohdin tässä luvussa sitä, miksi on tärkeää tiedostaa oma ihmiskäsitys ja miten se liittyy opetustyöhön. Ihmiskäsityksen liittäminen opetustyöhön muistuttaa kehon kanavasta ja sen vaikutusmahdollisuudesta, jolloin oppilas on mahdollista nähdä monipuolisemmin kuin vain kehon taitojen ja liikuttamisen lähtökohdista.

Paikallisen opetussuunnitelman kirjoitustyössä tuli kirjoittaa auki se oppimiskäsitys, johon opetus nojaa, sillä niin määrätään Opetushallituksen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaperusteissa (Opetushallitus 2017, 9). Kivalo-opistossa oppimiskäsitys on sosiokonstruktivistinen, joka määritellään myös tässä luvussa. Niinpä oppimiskäsityksen tarkastelemiselle löytyy peruste paitsi opetussuunnitelman näkökulmasta, myös oman reflektoinnin kannalta.

2.1 Ihmiskäsityksen tiedostaminen omassa työssä

Ihmiskäsityksellä on empiirisessä tutkimuksessa monia tutkijoiden suosiosta kilpailevia ihmiskäsityksiä ja kuitenkin sillä on väljempi merkitys yleiskielessä. Tieteellisen tutkimuksen perustana olevasta ihmiskäsityksestä ja yleisestä ihmiskäsityksestä ei ole jyrkkärajaista eroa. Se kuitenkin tulee näkyville niiden seurauksista toiminnan tasolla: tieteellisen tutkimuksen perustana oleva ihmiskäsitys voi olla tiedostetumpi, rationaalisempi ja selkeämpi. Niinpä rajoittunut tai virheellinen ihmiskäsitys voi aiheuttaa kohtalokkaita seurauksia tutkijan tavoitellessa ihmiskäsityksensä pohjalta yleistettävää empiiristä tietoa, mikäli saavutettuja tuloksia sovelletaan joihinkin ihmisryhmiin. Yksityisen ihmisen rajoittunut tai virheellinen ihmiskäsitys taas ei vaikuta kovin laajalle, ellei tällä henkilöllä ole suurta käytettävää valtaa. (Rauhala 2014, 18-19)

Eeva Anttila (2017) käsittelee Lauri Rauhalan näkemystä holistisesta ihmiskäsityksestä, jonka avulla voi saada käsityksen ihmisen olemassaolon kokonaisuudesta. Rauhalan mukaan ihminen on olento, joka kietoutuu kehollisuuteen, tajunnallisuuteen ja situationaalisuuteen, eli elämäntilanteeseensa. (Anttila 2017) Jokaisella näistä ilmiöistä on oma tehtävänsä kokonaisuuden muodostumisessa; muutokset yhdessä olemassaolon piirissä resonoivat myös toisissa. Ihmisen kokonaisuuteen voidaan vaikuttaa sekä positiivisesti että negatiivisesti kaikkien olemassaolon muotojen tarjoamien kanavien kautta. (Rauhala 2014, 126)

Tajunta käsitetään inhimillisen kokemuksen kokonaisuudeksi ja sen olemus on mielellisyyttä ja mieli ilmenee tai koetaan aina jossakin tajunnan tilassa, eli elämyksessä. Tajunnallisuudessa merkityssuh-

teet jäsentyvät uudelleen, unohtuvat, häipyvät tiedostamattomasti, mutta myös tiedostuvat ja palautuvat uudelleen muistiin jatkuvasti. Merkityssuhteet organisoituvat siten, että uudet mielen ilmentymät suhteutuvat jo olemassa olevaan tiedettyyn ja tunnettuun kokemuserustaan. Esimerkiksi opetus tähtää muutokseen tajunnan piirissä, mutta tajunnasta ei voi ottaa pois eikä sinne voi laittaa mitään esinemäisessä mielessä, vaan muutos etenee ymmärtämisen kautta. (Rauhala 2014, 36-37)

Kehollisuus ymmärretään osana ihmisen olemassaolon mielekkästä ja dynaamista kokonaisuutta orgaanisen elämän erilaisina ilmentyminä, kuten sairauksina. Orgaanisen elämän mielekkyys ei ole elintoiminnallisista tapahtumista irrallaan ja siksi tämän osoittaminen vaatii aina anatomisfysiologisiin metodein suoritettua kuvausta. Ihmisen kehollisia rakenteita ja elintoimintoja ei voi kuvata perusluonnetta vastaavasti millään symbolisaation kuvaukseen soveltuvilla menetelmillä. On ymmärrettävä, että esimerkiksi munuaiset ja maksa eivät toimi käsitteitä muodostaen ja niillä operoiden, vaan aineellisen koskettavasti entsyymejä tuottaen, ravinteita hajottaen, kuona-aineita erittäen ja niin edelleen, eli ne ovat aineellis-orgaanisia tapahtumia, joiden ehtona on fyysinen koskettavuus. (Rauhala 2014, 38-40)

Situationaalisuus on tärkeä ihmisen olemismuoto, sillä se näkyy ihmisen identiteetin muodostumisessa. Ihmisestä voidaan puhua muun muassa isänä, äitinä, opettajana, veronmaksajana tai luottamusmiehenä. Kaikki näistä tähdentävät ihmisen suhdetta tilanteeseensa, eli hänen kietoutuneisuuttaan todellisuuteen hänen oman elämäntilanteensa kautta ja sen mukaisesti. Situationaalisuus on aina ainutlaatuista, sillä tuskin löytyy ketään toista, jonka situationaalisuus olisi samanlaista, kun kootaan yhteen kaikki olemassa olevat ja erilaiset situationaalisuuden lajit muodot. (Rauhala 2014, 41, 44-45)

Ihmiskäsitys tulee ilmi yksittäisen ihmisen toiminnasta suhteessa muihin ihmisiin ja se voidaan tuoda esiin tutkijan antamasta kuvauksesta ihmisestä. (Rauhala 2014, 18-19) Tämän vuoksi katson, että ensinnäkin on olemassa oikea ja väärä ihmiskäsitys ja että oma ihmiskäsitys tulee tiedostaa, sillä oppilasryhmiä opettaessa omalla ihmiskäsityksellä voi olla laajempiakin vaikutuksia. Rauhala toteaa, että ”ihmiskäsitys on perusluonteisesti aina mukana kaikessa ihmisen hyväksi tarkoitetussa toiminnassa” (Rauhala 2014, 127).

2.2 Sosiokonstruktivistinen oppimiskäsitys

Uusikylä ja Atjonen (2007) lähtevät oppimiskäsityksen määritelmästä: se on henkilökohtainen käsitys ja näkemys siitä, mitä oppiminen on ja onko se toistavaa vai kehittymiseen ja muutokseen tähtäävää (Uusikylä ja Atjonen 2007, 150). Baletin opetus sijoittuu taiteen perusopetukseen ja opettajana tarkastelen sitä kokonaisuutena, josta löytyy punainen lanka ja joka on tavoitteellista. Samaan aikaan minun on kuitenkin nähtävä se, että oppilaalle kyse on ennen kaikkea harrastuksesta ja mielekkästä toiminnasta. Uusikylä ja Atjonen kirjoittavat mielekkästä oppimisesta ja toteavat, että oppija nähdään tiedon valikoijana ja tulkitsijana, eli hän konstruoi aktiivisesti tietoa. Konstruktivistisen oppimiskäsityksen ajatuksena on, että tietoa rakentaa yksilö ja yhteisö, eikä se ole tietäjästään riippumatonta. Oppiessa tulkitaan havaintoja ja uutta tietoa entisen tiedon ja kokemuksen pohjalta,

jonka vuoksi se ei ole passiivista vastaanottamista, vaan aktiivista kognitiivista toimintaa. (Uusikylä ja Atjonen 2007) Konstruktivismi ja sosiokonstruktivismi voidaan erottaa toisistaan, sillä konstruktivismi keskittyy yksilöön, kun taas sosiokonstruktivismi tähdentää, että sosiaaliset prosessit ja vuorovaikutus rakentavat merkityksiä ja painottaa sitä, miten ne käyttävät kieltä rakentaakseen todellisuutta. Yleisesti ottaen se väittää, että tieto ja sosiaalinen toiminta kuuluvat yhteen. (Young ja Collin 2004) Löytönen ja Sava (2011) purkavat sosiaalista konstruktionismia selittäen, että käsitys erilaisista asioista, esineistä, ilmiöistä ja ihmisistä rakentuu neuvotteluista ja kamppailuista toisten kanssa ja näiden jaettujen todellisuuden kuvausten turvin rakennetaan, ylläpidetään ja muunnetaan käsitystä todellisuudesta. (Löytönen ja Sava 2011, 96)

Zembylas (2005) laajentaa edelleen sosiokonstruktivismiin näkökulmaa tuomalla esiin sen, ettei kyse ole pelkästään yksilön ja sosiaalisen kontekstin välisestä vuorovaikutuksesta, vaan tunteiden ja tiedollisten näkökohtien läheisestä keskinäisestä vaikutuksesta. Myös tunteet pohjautuvat tiettyyn sosiaaliseen kontekstiin, joka koostuu oppilaista ja heidän toiminnastaan luokahuoneessa. Tämä korostaa tunteiden tilannesidonnaisuutta. Zembylas kyseenalaistaakin ajatuksien ja tunteiden erottelun, jota saatetaan edelleen soveltaa sosiokonstruktivismiin piirissä. Hänen mukaansa kognitiivista tai tunteellisia näkökulmia ei voi käsitellä eristyksissä toisistaan, vaan niiden yhteenkietoutuneisuus luodynaamisen ja jatkuvan uudelleen järjestämisen tapahtumasarjan. Tunteiden ja tiedollisen välisen yhteyden vahvistaminen nimittäin pakottaa tieteen ja taiteen yhteyden uudelleen muodostamiseen. Oppilaan itsetunnon, myötäelämisen toisten kanssa ja epävarmuuden hyväksymistä tukevat opettamisen strategiat ovat näin ollen tehokkaita. (Zembylas 2005, 102, 108-109)

2.2.1 Sosiokonstruktivistisen oppimiskäsityksen soveltaminen opetuksessa

Omassa opetuksessa sosiokonstruktiiivinen oppimiskäsitys näkyi juuri opettajan ja ryhmän jäsenten välisessä vuorovaikutuksessa. Näen kommunikaation tärkeänä välineenä liikkeen näyttämisen lisäksi oppimisessa ja siksi rohkaisten oppilaita avaamaan suunsa. Tavoitteenani on, että balettitunnin ilmapiiri luodaan sellaiseksi, että oppilaalla olisi matala kynnyks kysyä ja tarkentaa ohjeita harjoituksista. Lähtökohtani on, että saisin oppilaat ilmaisemaan tarpeensa esimerkiksi nähdä uudelleen harjoiteltava liikeyhdistelmä, mikäli he eivät oppineet sitä kokonaan opettajan ohjeistuksesta huolimatta. Tässä yhdistyy sekä kielen käyttö että tekemällä oppiminen, sillä tanssin opiskelu perustuu fyysiseen harjoitteluun, mutta tämä tehostuu huomattavasti, kun oppilas ja opettaja kommunikoivat keskenään. Balettitunneista on lisäksi pantava merkille se, että tunnin harjoitukset tehdään suurimmaksi osaksi koko ryhmän kanssa samassa tahdissa. Niitä ei voi tehdä oppikirjasta omassa vauhdissa. Tämän vuoksi ennen kuin harjoitus tehdään musiikin säestyksellä koko ryhmän kanssa, järjestän oppilaille tilaisuuden varmistaa, että he tietävät, kuinka harjoitus tehdään. Tässä kohtaa ryhmän vuorovaikutus sekä sen jäsenten välillä että ryhmän ja minun välillä korostuu.

Tärkeintä minulle olisi, että oppilas uskaltaisi kertoa minulle, mikä asia tuottaa vaikeuksia, jotta voisin häntä auttaa ja opiskelu olisi tehokasta. Mieleeni nousee kaksi opettamaani ryhmää, jotka olivat juuri sosiaaliselta vuorovaikutukseltaan toistensa vastakohtia. Toisessa ryhmässä oppilaat keskustelivat runsaasti keskenään kysyen neuvoa toisiltaan ja myöskin tarkentaen ohjeita minulta. Heidän

kanssaan saatoinkin jopa käydä keskustelua siitä, mitkä sanavalinnat suullisessa ohjauksessa auttoivat heitä eniten suoriutumaan harjoituksesta. Erityisesti tämä keskustelu toi näkyväksi sen, miten opiskelijat rakensivat itselleen tietoa ja samaan aikaan ryhmä tuli tietoiseksi toistensa erilaisista tavoista hahmottaa liikettä. Toisessa ryhmässä oppilaat tuntuivat viimeiseen asti välttelevän kysymyksien esittämistä ja jopa vastaamista suoraan esitettyihin kysymyksiin. Tanssisalissa ei koskaan tämän ryhmän kanssa ollut mekkalaa ja kaikki ryhmän oppilaat puhuivat hiljaisella äänellä. Oppilaat olivat hyvin vähän vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja myös minun kanssani. Oppiminen kärsi mielestäni kommunikaation puutteen vuoksi, sillä varasin oppilaille ennen harjoituksen tekemistä yhdessä aikaa käydä itse harjoitus läpi ja tilaisuuden esittää lisää kysymyksiä, mikäli jokin osa harjoituksesta oli vaikea muistaa tai pyytää lisää apua vaikeaksi kokemaansa asiaan. Useimmiten oppilaat välttelivät niin paljon avun pyytämistä, että vasta kun harjoitus piti yhdessä tehdä, oli palattava alkuun, kun oppilaat eivät pystyneet tekemään harjoitusta omin avuin. Tämä kommunikaation puute johti siis siihen, että en päässyt auttamaan oppilaita, kun oli heidän vuoronsa harjoitella ja prosessoida opittavaa asiaa, vaan vasta harjoituksen ”tarkastamisvaiheessa” pääsin jyvälle siitä, mikä asia tuotti heille hankaluuksia.

2.2.2 Oppimiskäsityksen vaikutukset käytännössä

Molemmissa edellä kuvatuissa tapauksissa sosiokonstruktivinen oppimiskäsitys ohjasi opettamistani: toisessa ryhmässä ryhmässä oppilaat hyödynsivät vuorovaikutuksen keinoja oppimisessaan ja pystyin antamaan sellaisia ohjeita oppilaille, jotka he kokivat hyödylliseksi oppimisensa kannalta. Minulle muodostui mahdollisuus kysyä esimerkiksi, kumpi ohjeistus auttaa heitä enemmän ja oppia siten itse antamaan paremmin toimivia ohjeita. Toisen ryhmän kohdalla taas huomasin vuorovaikutuksen puutteen haittaavan oppimista ja siksi keskityin vuorovaikutuksen rohkaisemiseen ja sen lisäämiseen tunneilla. Tämä näkyi esimerkiksi oppitunnin sisällön suunnittelussa, sillä halusin käyttää ryhmäytettyjä harjoituksia apuna vuorovaikutuksen parantamiseksi ja lisäämiseksi ja tämän vuoksi tunneilla tehtiin muitakin kuin ”varsinaisen” baletin harjoituksia.

Havaittuani käytännön opetustyössä opettajan ja oppilaiden sekä oppilaiden keskinäisen vuorovaikutuksen merkityksen oppimiselle, tajusin, että se vaikuttaa oppitunnin sisältöön ja siellä tehtäviin harjoituksiin. Samalla tavalla se on muodostamassa henkistä oppimisympäristöä. Kaikki näistä ovat seikkoja, joihin täytyi muodostaa kanta opetussuunnitelmaa laadittaessa.

3 OPETTAJAN ARVOPOHJAN JA EETTISEN TOIMINTATAVAN SISÄISTÄMINEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMISESSA

Opettajan on tiedostettava omat arvonsa, jotka vaikuttavat opetustyöhön. Lisäksi eettisten toimintatapojen omaksuminen ja sisäistäminen omassa työssä ohjaavat myös sitä, miten opetus toteutetaan käytännössä. Atjosen (2005) mukaan kasvatuksessa ja opetuksessa pyritään toimimaan sen suuntaisesti, mitä pidetään tärkeänä, jonka vuoksi kasvatusta on syvästi arvoihin perustuvaa toimintaa. Näin ollen opettajan ja oppilaan välinen suhde sekä oppisisältöjä ja opetusmenetelmiä koskevat valinnat liittyvät eettisyyteen. (Atjonen 2005, 53) Tämän lisäksi opettajan arvopohja saattaa vaikuttaa myös niihin tavoitteisiin, jotka opettaja haluaa asettaa opetukselleen ja ne voivat määritellä opetuksen sisältöä ja täten opetussuunnitelmaa. Näin todetaan myös Uusikylän ja Atjosen (2007) teoksessa *Didaktiikan perusteet*:

”Opetussuunnitelma on siis arvoihin perustuvan valinnan tulos, enemmän tai vähemmän ”hyvä” tai ”oikea”.”

Opettajan laatiessa opetussuunnitelmaa tarvitaan itsensä ja personaallisten taipumusten hyvää tuntemusta, sillä opetussuunnitelmatyön kehittyessä yhteisesti muoivat arvot ja arvosidonnaiset ajatukset on ilmaistu opetussuunnitelmissa toiminta-ajatuksina tai tulevaisuuden kuvina. (Uusikylä & Atjonen 2007, 54, 64-65.) Opetussuunnitelman avulla saadaan opetuksen kokonaisuus hallittavaksi ja jossa määritellään opetuksen tavoitteita, sisältöjä ja menetelmiä (Martikainen 2005, 36). Opetushallituksen valtakunnallisen määräyksen mukaan laaditaan paikalliset opetussuunnitelmat (Opetushallitus 2017). Opetussuunnitelman perusteiden alussa käsitellään laajoja kasvatuksellisia tavoitteita ja erikseen ainekohtaisia tavoitteita ja opettajan tehtävänä on pitää oppiaineiden tavoitteet linjassa kasvatuksen ja koulutuksen yleisten tavoitteiden kanssa. Atjonen huomauttaa myös, että oppikirjan tai opetussuunnitelman laatijalla on paljon valtaa käsissään pohtiessaan esimerkiksi, tuoko hän opetuksessa esille maailmanlaajuisia tasa-arvon loukkauksia. Sisällöt, joiden käsittely tai käsittelemättä jättäminen, on eettismoraalinen ratkaisu oppiaineessa kuin oppiaineessa. (Atjonen 2005, 54-58)

Mielestäni erityisesti tanssinopetuksessa opettajan on tiedostettava myös se, että opettaja vaikuttaa oppilaaseensa kehon kautta. Rauhala (2017) mainitsee kehon kautta vaikuttamisessa esimerkkinä kädessä pitäen annettavan opetuksen, valmennuksen ja kunnon vaalimisen. Nämä edellyttävät tiedonsiirtoa kehon kautta, jossa teoreettinen opetus minkään tajunnan kanavan kautta ei yksin riitä, vaan kehon aisti- ja lihasjärjestelmien on välittömästi otettava vastaan liikekuviot ja niiden orgaaninen mielekkyys suorituksessa. Ihmisen kokonaisuuteen voidaan vaikuttaa Rauhalan erittelemien kolmen kanavan kautta ja vaikka hän yleistää, että kasvattaja rakentaa ihmisen olemassaolon kokonaisuutta pääasiassa tajunnan kautta, on mielestäni oleellista huomioda, että baletin opetuksessa vaikutetaan paljon *sekä* kehon *että* tajunnan kautta. Myös Rauhala vetää johtopäätöksen, että vaikuttaminen molempien kanavien kautta on tehokkaampaa kuin yhden. (Rauhala 2017) Tämän vuoksi baletin opetuksessa mielestäni toiminnan eettisyys korostuu sitäkin enemmän, sillä opettajalla on ehkä tavallista tehokkaampi mahdollisuus vaikuttaa ihmisen kokonaisuuden rakentumiseen.

3.1 Mitä Opetushallitus sanoo opetuksen arvoista ja etiikasta taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa?

Opetussuunnitelman perusteissa on määritelty taiteen perusopetusta koskevat arvot, joita ovat ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitus, sukupuolten tasa-arvo ja sen moninaisuus, ihmisen kasvamisen tukeminen, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä tulevaisuus. Opetussuunnitelman perusteissa nähdään, että jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja arvokas yksilönä ja yhteisöjen jäsenenä, sekä katsotaan tärkeäksi, että pohditaan, mikä on elämässä merkityksellistä ja arvokasta. (Opetushallitus 2017)

Oppisisältöjen ja opetusmenetelmien valintaan liittyy eettisyys ja opetussuunnitelmaa voidaan tarkastella eettisestä näkökulmasta siten, että pohditaan, millaisia eettisiä tavoitteita liittyy tavoitteiden asettamiseen, oppisisältöjen valintaan, opetusmenetelmäratkaisuihin ja arviointiin. Opetussuunnitelmassa on siis kyse arvovalinnoista ja kun sitä tehdään, päätetään samalla, mikä katsotaan hyväksi, oikeaksi, tärkeäksi, tarkoituksenmukaiseksi tai kehittäväksi. (Atjonen 2004, 54) Opetushallituksen voidaan siis katsoa määritelleen arvoja paljon enemmän kuin mitä opetussuunnitelman perusteiden alaluvussa *2.2. Arvoperusta* eritellään, kun tarkastellaan sen asettamia tehtäviä ja tavoitteita taiteen perusopetukselle. Tavoitteet on nimetty sekä yleisellä tasolla kaikkia taideaineita koskeviksi tavoitteiksi että ainekohtaisiksi tavoitteiksi. Eräs tällaiseksi katsottava arvo nousee opetussuunnitelmaperusteissa esiin sekä yleisessä että ainekohtaisissa tavoitteissa ja joka kuvaillaan taiteen perusopetuksen tehtäväksi: elinikäinen taidesuhde ja harrastaminen. Myös terveys ja hyvinvointi nostetaan esiin toistuvasti, esimerkiksi ainekohtaisessa osuudessa tanssin harrastamisen myötä halutaan välittää oppilaalle liikunnallisen, aktiivisen ja terveellisen elämäntavan, sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin huomioiminen. (Opetushallitus 2017)

3.2 Muut opetussuunnitelman perusteissa esiintyvät tavoitteet ja arvot

Kuten aiemmin todettiin, opetussuunnitelman perusteiden luvussa *2.2 Arvoperusta* erikseen nimettyjen arvojen ja luvussa *2.4 Yleisen oppimäärän tavoitteet* ja taidelajikohtaisten tavoitteiden luvuissa *14.2 Tanssin yhteiset opinnot* ja *14.3 Tanssin teemaopinnot* nimeämien tavoitteiden lisäksi löytyy opetussuunnitelman perusteista sekä arvoja että tavoitteita muista osioista opetussuunnitelman perusteista. Tulkintatavasta riippuen voi muualta opetussuunnitelman perusteista löytää peräti seitsemäntoista tavoitetta ja kymmenen arvoa.

Eräs tavoite nousee esiin mielestäni varsin kunnianhimoisena: taiteen perusopetus kehittää taiteen alalle ominaista osaamista ja antaa valmiuksia hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Toisaalta myöhemmin puhutaan kuitenkin vain taiteenalan perustaitojen hankkimisesta ja myöhemmissä teemaopinnoissa hankittujen taitojen laajentamisesta, mikä voi tuntua ristiriitaiselta äsken mainittuun tavoitteeseen nähden. Opetukseen sisältöön ei siis voi kovinkaan kevytmielisesti suhtautua edes yleisen tason opinnoissa. Toimintakulttuuri-osiossa taas nousee esiin paljon arvoja, joilla halutaan ohjata toimintaa: opetushallitus edellyttää aitoa kohtaamista. Vuorovaikutuksen taas tulee olla välittävää, kunnioittavaa, avointa ja rakentavaa. Oleellinen näkemys osallisu-

den toteutumisesta on se, että kaikki otetaan mukaan toimintaan ja joka toteuttaa kestävä elämäntapaa, kulttuurista monimuotoisuutta ja kielitietoisuutta. Myös arvioinnissa edistetään oppilaiden osallisuutta jatkuvan palautteen vuorovaikutteisudella. Arvioinnille paitsi asetetaan tavoite ohjata oppilaan osaamista, tukea edistymistä ja itsearvioinnin edellytysten kehittymisestä, se sisältää myös myös arvoja, joita liittyy arviointiin oikeudenmukaisen, eettisesti kestävä ja kannustavan arvioinnin muodossa. (Opetushallitus 2017, 10, 12-14, 16)

4 MITEN OPETUSSUUNNITELMA SIIS SYNTYI?

Oppimiskäsitys, arvot ja etiikka ovat siis määritelleet, mitä ja miten opetussuunnitelma laaditaan ja kuinka opetusta toteutetaan oppilaitoksessa. Laatiessani opetussuunnitelmaa oli Opetushallituksen taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017 ikään kuin käsi- kirjoitus, jota seurasin kohta kohdalta. Jo opetussuunnitelmaperusteiden alussa listattiin opetussuunnitelman pakolliset sisällöt, jotka ovat:

- oppilaitoksen toiminta-ajatus
- oppilaitoksen arvot, oppimiskäsitys, oppimisympäristö ja työtavat
- oppilaitoksen toimintakulttuuri
- opetuksen rakenne ja laajuus
- opetuksen yleiset tavoitteet
- yhteisten opintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet
- teemaopintojen opintokokonaisuudet, niiden tavoitteet, sisällöt ja laskennalliset laajuudet
- oppimisen arviointi
- opetussuunnitelman perusteissa kuvatut yleisen oppimäärän arvioinnin kohteet
- oppimäärän yksilöllistäminen
- oppilaaksi ottamisen periaatteet
- yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa
- toiminnan jatkuva kehittäminen.

(Opetushallitus 2017)

Osa opetussuunnitelman sisällöistä oli määritelty jo oppilaitoksessa valmiiksi, kuten aiemmin mainittu oppimiskäsitys, muita tällaisia olivat myös oppilaitoksen arvot, toimintakulttuuri, oppimisympäristö ja työtavat. Kävin niistä keskustelua rehtorin kanssa, jonka jälkeen pohdin, kuinka ne toteutetaan baletin opetuksessa.

4.1 Paikallisen opetussuunnitelman yleisten tavoitteiden linjaaminen opetussuunnitelman perusteiden kanssa

Opetussuunnitelman sisältöä muodostettaessa mitään Opetushallituksen määrittelemää ei saanut jättää opetussuunnitelmasta pois, mutta opetussuunnitelmaan sai kuitenkin lisätä sisältöjä, jotka katsottiin tärkeäksi. Tanssin tavoitteet oli opetussuunnitelman perusteiden yhteisissä opinnoissa jaettu kolmen teeman alle, joita olivat Hyvinvointi ja kehollisuus, Vuorovaikutus ja kulttuurinen osaa- minen sekä Taito ja taide. Teemoja sai kuitenkin muokata ja tavoitteita sijoittaa eri teeman alle kuin opetussuunnitelman perusteissa. Osan näistä halusinkin nimetä uudelleen ja myös järjestellä tavoitteita niihin eri tavalla, Taito ja taide -teeman nimesin Taiteenlajin ymmärrykseksi ja siirsin fyysis-

motoristen taitojen kehittämisen kehollisuus -teeman piiriin. Tämän lisäksi halusin sisällyttää tavoitteisiin baletin merkkiteoksiin tutustumisen ja tähdentää ilmaisun ja esiintymisen välistä yhteyttä.

Seuraavaksi teemaksi muodostui pelkästään Kehollisuus, jonne lisäsin paitsi perusliikuntaitojen kehittämisen, myös baletin tanssitekniikkaa kehittävien harjoitusten ja erilaisten metodien käytön. Näen sen keinona saavuttaa fyysismotoristen taitojen kehittämisen tavoitteen ja liittää sen yhteen baletin kanssa, sillä opetettavien oppilaiden ikä vaihtelee huomattavasti. Vuorovaikutus ja kulttuurinen osaaminen -teemaa ja sen tavoitteita en muokannut oleellisesti, joten se jäi liki ennalleen paikallisessa opetussuunnitelmassa.

Opetussuunnitelmaa laatiessa mieltä askarruttavin kysymys oli se, kuinka sovittaa määrätyt tavoitteet oppiaineen kanssa yhteen. Tanssin opetus tarjottiin baletin opetuksen parissa, joten opetuksen sisällöt piti miettiä ja pohtia sitten, kuinka niiden avulla saavutetaan tanssille yleisesti määrätyt tavoitteet. Opetussuunnitelmaperusteissa nimetään varsin yleisen tason tavoitteita taiteen perusopetukselle ja sekä yleisiä että yksityiskohtaisempia tavoitteita taiteenlajin opetukselle. Opettajan työssä eniten ajatukset ovat kuitenkin suuntautuneet siihen, millaiset harjoitukset palvelevat kutakin ryhmää. Varsinkin balettitunnin rakenne on muodollinen, sillä sen oletetaan sisältävän tietyt tankoharjoitukset, keskilattiaharjoitukset ja tilan poikki liikkuvat harjoitukset (Kostrovitskaya & Pisarev 1995). Jotkut harjoitukset ovat varsin liikekohtaisia ja toisissa taas yhdistellään huomattavasti laajemmin erilaisia liikeitä. Tämänkaltaisen sisällön muodostamisesta tunnille tuntui äkkiseltään varsin irrallista yhdistää esimerkiksi opetussuunnitelman perusteissa mainittu kestävä elämäntapa tai terveellinen elämäntapa. Miten tunnilla tehtävä tendu-harjoitus, eli jalkaterän ja nilkan ojentamisen harjoitus, liittyy kestävään ja terveelliseen elämäntapaan? Voivatko balettitunnin harjoitukset todella opettaa tällaisia asioita oppilaille?

Erityisesti liikkeiden turvallinen suoritustapa ja sellaisen liikkumisen tukeminen, joka edistää terveyttä ja hyvinvointia on nostettu opetussuunnitelman perusteissa tärkeäksi tanssinopetuksessa (Opetushallitus 2017). Turvallinen ja oikea tapa suorittaa liikkeet kytkeytyy myös elinikäiseen harrastamiseen, sillä jos liikeratojen puhtauteen ei kiinnitä huomiota, pahimmillaan oppilas voi loukkaantua ja hänen kehoonsa voi tulla sellaisia kulumisia tai jopa vammoja, jotka voivat tehdä liikkumisesta kipeää tai pahimmillaan estää liikkumisen kokonaan. Tämä vaarantaa juuri pitkän tähtäimen tavoitteen muodostaa elinikäinen harrastus ja suhde taiteeseen.

4.2 Vuorovaikutus, kielen käyttö ja sen asema opetuksessa

Oppimiskäsityksen aukikirjoittaminen ja sen ajatuksien soveltaminen oman opetuksen analyysissä auttoi kiinnittämään huomiota vuorovaikutukseen ja suulliseen ilmaisuun kielenkäytön myötä, kuten myös keholliseen viestintään ja oppilaan opettamiseen esimerkiksi koskettamisen kautta. Muun muassa tanssin liikesanaston laajentaminen on mainittu tavoitteeksi tanssiopinnoissa, kuten myös liikkeellisen ja ilmaisullisen sanaston laajentaminen. Baletti sisältääkin runsaasti ranskankielisiä liiketermejä, joiden merkitys voi jäädä kokonaan irralliseksi varsinaisesta liikkumisesta ja tanssista. Opetustyössäni näinkin usein, että oppilas ei kerta kaikkiaan ymmärtänyt, mitä jokin termi tarkoitti tai mihin

liikkeeseen se viittasi. Foster (2010) nimeääkin baletin ranskankielisten termien oppimisen tärkeäksi baletissa. (Foster 2010, 40) Termien käyttöä pohtii myös Heli Kauppila väitöskirjassaan (2012), jossa hän näkee riskinä sen, että kehollinen tuntemus peittyy ranskankielisen termistön näennäisen itsensänselvyyden alle (Kauppila 2012, 136). Tämän vuoksi halusin opetuksessa paitsi opettaa liikkeiden ranskankielisiä nimiä, myös kohdistaa huomion siihen, että termit saattavat itseasiassa sisältää paljon informaatiota liikkeen tehtävästä. Mielestäni liiketermien nimet ovat usein pikemmin liikettä kuvailevia kuin nimiä liikkeille, vaikkakin myös sellaisia termejä löytyy, joiden kuvaus jättää etäisemmän kuvan liikkeen suorittamisesta kuin toiset. Esimerkkinä näistä mainitsisin perusliikkeen plié, joka tarkoittaa koukistettua ja baletissa koukistaminen viittaa nimenomaan jalkojen koukistamiseen, jolla saadaan aikaan esimerkiksi ponnistus hyppyyn tai piruettiin. Ohjeistan usein oppilaitani käyttämään pliétä ja muistutan siitä, että silloin täytyy koukistaa jalkoja. Etäisempi merkitys taas löytyy mielestäni esimerkiksi termistä pas de papillon, joka suomennettuna tarkoittaa perhosen askelta. Kyseessä on kuitenkin hyppy, eikä askel, mutta liikettä katsoessa voi hypystä hyvinkin tulla mieleen perhonen ja sen liitely tai räpyttely. Mikäli oppilas ei osaa ranskan kieltä, jää termien informaation sisällön potentiaali käyttämättä ja termit jäävät todella lähinnä kauniin kuuloiseksi sanahelinäksi.

Tanssin opiskelussa kuitenkin kielen lisäksi oleellinen oppimisen väylä muodostetaan kehon kautta, eikä kielellinen ilmaisu ole aivan välttämätöntä esimerkiksi yksittäisen tunnin harjoituksien oppimisessa. Opettajahan voisi yksinkertaisesti näyttää harjoituksen ja opiskelijat matkisivat ja toistaisivat sitä yhdessä. Balettia leimaa myös se, että sen ranskankielisiä liiketermejä käytetään maasta riippumatta, ilman kielen kääntämistä. Liikesarja voidaan nimetä pitkäksi rimpiksi liikkeitä ja jos oppilas vain muistaa, minkälainen liike vastaa sen ranskankielistä nimeä, ja pystyy muistamaan tämän rimpun, hän voi myös ilman opettajan antamaa näyttöä mallisuorituksesta suorittaa oikeat liikkeet oikeassa järjestyksessä. Oppilas voi siis oppia liikesarjan kokonaan ilman kieltä pelkän liikkeen matkimisen avulla, tai kokonaan vailla matkimista painaen vain mieleensä sen sanallisen kuvauksen.

Katson, että mikäli oppilas on jo oppinut liiketermit ulkoa, voi liikeyhdistelmän pilkkominen liiketermeihin auttaa oppilasta muistamaan harjoituksen ulkoa. Törmään opetuksessa jatkuvasti siihen, että harjoituksien aikana oppilaan päänsä on paljon enemmän harjoituksen muistaminen ulkoa kuin varsinaisen liikelaadun työstämisen. Toisaalta, jos oppilas ei vielä ole oppinut ranskankielistä liikesanastoa, ei niiden käyttämisestä ole juuri hyötyä liikeyhdistelmän ulkoaoppimisen kannalta ja se voi Kauppilan pohdinnan mukaisesti estää kehollista tuntemusta liikkeistä. Koen, että oppilaan on tärkeämpää tuntea liike kehossaan ja keskittyä havainnoimaan liikkeen laatua kuin pyöritellä erilaisten termien sekamelskaa päässään ja yrittää muistella, mitä liiketermi tarkoitti ja missä järjestyksessä liikkeet pitikään harjoituksen aikana tehdä. Opetussuunnitelman kannalta näen asian siten, että liikesanaston tunteminen on tärkeää, mutta varsinkin baletissa on tärkeämpää tunnistaa, mikä termissä on oleellista liikkeen laadun tai suorituksen kannalta. Ulkoaopittu termi voi jäädä hyvin pintapuoliseksi ymmärrykseksi liikkeestä: oppilas voi hyvinkin tietää ja näyttää, miten jokin liike menee, silti olla ymmärtämättä syvällisemmin liikettä: miltä se tuntuu kehossa ja tulisiko esimerkiksi jonkin kehonosan pysyä suorana tai koukistua, vai tuleeko huomio kiinnittää painonsiirtoon jalalta toiselle. Tässä kietoutuu siis yhteen paitsi tanssin liikesanaston oppiminen, myös kielenkäyttö liikkeiden oppimisen välineenä.

Saatuani kokemusta erilaisten ryhmien vuorovaikutuksesta, ohjasi se opetustani ja sen suunnittelua. Opetuksesta ja sen suunnittelusta saamani kokemus taas vaikutti siihen, minkälaisia tarpeita halusin ottaa huomioon opetussuunnitelmassa. Minulle oli selvää, että osalla oppilaista oli hankaluuksia hahmottaa, kuinka uutta asiaa harjoitellaan. Halinen ja kumppanit (2016) kirjoittavat ajattelun taidoista ja oppimaan oppimisesta. Ajattelun taidoiksi he määrittelevät sen, että oppilas ymmärtää ja hallitsee omia kognitiivisia prosessejaan ja toimii tietoisesti tavoitteensa suuntaisesti vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. He jatkavat myös oppimaan oppimisen käsitteestä, joka tarkoittaa taitoa ja halua tarttua uusiin oppimishaasteisiin asiasisällöstä riippumatta. (Halinen ym. 2016) Omista oppilaistani näen halun oppia, mutta juuri tietoinen toiminta ja taito toimia esimerkiksi uuden liikeyhdistelmän oppimiseksi puuttuu heiltä mielestäni. Vuorovaikutuksen oppilaan ja opettajan välillä näen myös mahdollisuudeksi kehittää näitä ajattelun ja oppimisen taitoja. Kun opetusta sitten lähestytään sosio-konstruktivistisesta oppimiskäsityksestä, johti se siihen, että koin ryhmän vuorovaikutuksen niin tärkeäksi, että kirjasin vuorovaikutuksen taitojen harjoittelun opetussuunnitelmaan:

”Balettitunneilla oivalletaan, kuinka tavoitteena olevia taitoja harjoitetaan ja täten opitaan oppimaan balettitunneilla. Oppilaat oppivat työskentelemään aktiivisesti ja harjoittelevat työskentelemään myös itsenäisesti. Yhtä lailla oppilaat harjoittelevat tekemään yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi, he esimerkiksi oppivat auttamaan toisiaan muistamaan koreografian ulkoa tanssinäytökseen.” (Baletin opetussuunnitelma, Kivalo-opisto)

Näen, että koska opetus on tasolta toiselle etenevää, oppilaan tulee oppia jo opintojen alussa sellaiset vuorovaikutustaidot, että hän osaa auttaa itseään pyytämällä apua, mutta hän tekee myös ryhmätyötä edistääkseen koko ryhmän oppimista. Kun oppilas tiedostaa vuorovaikutuksen merkityksen oppimisessa, auttaa se häntä läpi opintojen ja tasolta tasolle.

4.3 Oppimisympäristön vaikutus tavoitteiden saavuttamiseen

Edelleen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti halusin kiinnittää huomiota oppimisympäristöön ja erityisesti sen fyysiseen parantamiseen. Oppimisympäristön vaatimukseksi asetettiin fyysisesti, sosiaalisesti ja psyykkisesti turvallinen ympäristö. Tanssi asettaa mielestäni erityisiä tilavaatimuksia fyysiselle oppimisympäristölle, jotta se palvelisi oppimista mahdollisimman paljon ja että opiskelu on turvallista. Tanssisalin tulee olla riittävän tilava ja varsinkin balettitunneilla siellä tarvitaan tankoja, peiliä ja äänentoistojärjestelmää. Tanssioppilaiden varusteisiin kuuluvat kenkien sijaan pehmeät ja edistyneempien ryhmien kohdalla myös kovakärkiset tossut, jotka ovat huomattavasti liukkaammat tavallisella lattiapinnalla. Liukastelun estämiseksi lattiassa pitää olla riittävästi pitoa, johon sopii erityisen hyvin lattialle mattovuotina levitettävät ja teipattavat tanssimatot. Opetuskäytössä oleva tanssisali oli monelta osin hyvin oppimista tukeva ympäristö, mutta juuri tanssimatto sieltä puuttui. Huomasin opetustyössä, että sen puute häiritsi oppimista, jonka myös oppilaat itse huomasivat ja tiedostivat. Tämän vuoksi yhdessä Kivalo-opiston rehtorin sekä muiden salia käyttä-

vien tahojen kanssa keskustelimme tanssimaton käytöstä ja vaikutuksista tilaan ja sovimme yhdessä, että tilaan voidaan hankkia ja asentaa tanssimatto tietyn ehdoin (kuva 1). Tanssimaton hankkimiselle oli vankka peruste opetussuunnitelman perusteissa, sillä kuten aiemmin mainittiin, se edellytti turvallista ympäristöä, ja kaatumista ja liukastelua ehkäisevä tanssimatto on mielestäni tässä tehtävässä oleellinen. Turvallisuuden lisäksi tanssimatto helpotti oppimistakin merkittävästi ja siksi koen, että tanssimaton hankkiminen saliin oli tärkeä parannus oppimisympäristöön. Uuden opetussuunnitelman laatiminen myötävaikutti oppimiseen ja huomion kiinnittämisen oppimisympäristöön. Uusi opetussuunnitelma ei suinkaan ollut ainut syy tanssimaton hankkimiselle ja oppimisympäristän analysoinnille, mutta se sai osaltaan aikaan myös fyysisiä muutoksia opetustilaan.

KUVA 1. Tanssisali oppimisympäristönä (Vainikka 24.1.2019)

4.4 Arvojen käsitteleminen opetussuunnitelmassa

Arvopohjaa käsittelevä luku baletin paikallisessa opetussuunnitelmassa erittelee paitsi Kivalo-opistossa vallitsevia arvoja, joihin toiminta perustuu, myös niitä arvoja, jotka liittyvät tanssinopetukseen. Osallisuus ja kaikkien ottaminen mukaan toimintaan ilmenee arvona, joka esiintyy useassa yhteydessä opetussuunnitelman perusteissa. Pohdin tätä arvoa ja peilasin sitä baletin harrastustoimintaan Kemissä. Harrastajajoukko oli vielä pieni ja kaupungissa näkyvyyttä lajilla oli vain vähän. Tulin siihen

tulokseen, että minulle riittää se, että oppilas on löytänyt baletin ja nauttii sen parissa työskenteleystä. Oppilaita ei saisi arvottaa heidän taitotasonsa mukaan, vaan heidät tulee nähdä yksilöinä ja pyrkiä ymmärtämään se, että syitä tulla tanssitunnille on monia. Yhden motivaationa on ystävä, joka käy tanssitunnilla, toiselle laji tarjoaa hyvää oheisharjoitusta, kolmas tulee tunnille intohimosta tanssiin ja neljäs tulee tunnille, koska vanhempi pakottaa. Katson, että opettajan tehtävä ei ole arvottaa tai valikoida oppilaita, vaan pyrkiä innostamaan jokainen oppilas tanssimaan. Opettajana on tärkeää nähdä, että vaikka tanssi ja baletti on itselle eräitä tärkeimmistä asioista omassa elämässäni, oppilaita ei voi pakottaa jakamaan samaa arvoa ja odottaa, että se ohjaa heidän toimintaansa tanssitunneilla. Oman ajatukseni osallisuudesta ja kaikkien ottamisesta mukaan toimintaan halusin kirjata opetussuunnitelmaan:

”Lähtökohta toiminnalle on, että omasta tasosta ja tavoitteista huolimatta jokainen harrastaja saa kokea tanssin iloa, sillä jokainen oppilas on yhtä arvokas ja tervetullut: jokainen oppilas ansaitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi.” (Baletin opetussuunnitelma Kivalo-opisto)

Tämä arvo on noussut itselleni jo omana harrastusaikanani tärkeäksi, sillä koin epäoikeudenmukaiseksi sen, että vain taitavimmat oppilaat saivat huomiota opettajalta tai että opettaja ei suostunut näkemään oppilaan muita velvollisuuksia ja kiinnostuksen kohteita, jotka voivat vaatia veronsa. Oppilas tulee nähdä kokonaisvaltaisesti, eikä pelkkänä tanssioppilaana. Niinpä eettisen tarkastelun keskeinen opetus ja oppilaiden kohtelevinen tasa-arvoisesti johtivat arvopohdintaa ja yleisesti ottaen sen miettimistä, mikä tanssin opetuksessa on tärkeää. Käytännöstä poimin myös toisen tärkeän arvon, joka löytyy myös opetussuunnitelman perusteista: oppilas oppii työskentelemään pitkäjänteisesti. Katson, että pitkäjänteinen työskentely on itse asiassa edellytys sille, että oppilas voi edetä tasolta toiselle, mikä on taiteen perusopetuksen ydintä:

”Taiteen perusopetus on ensisijaisesti lapsille ja nuorille tarkoitettua tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää eri taiteenalojen opetusta. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.” (Opetushallitus 2017)

Käytännössä nimittäin minulle tuli selväksi, että moni oppilas ei ymmärrä, mitä tarkoittaa pitkäjänteinen työskentely. Uutta asiaa harjoitellessa, olipa se yksittäinen liike tai kokonainen tanssi, ei ymmärretä harjoittelun ja toistojen merkitystä. Uskallan väittää, että oppilas laskee kokeilemisen harjoitteluksi ja ponnisteluksi uuden asian oppimisessa. Tämä näkyy siinä, että yhden tai kaksi kertaa liikettä tai liikeyhdistelmää kokeiltuaan oppilas turhautuu ja vajoaa toivottomuuteen. Opettajana olen voinut vain kannustaa yrittämään uudelleen korostaen, että monien asioiden oppiminen vaatii harjoittelua ja useita toistoja. Yhtä tärkeää on kuitenkin ollut valaa uskoa oppilaaseen: hän pystyy kyllä ja onnistuu vielä. Halinen kumppaneineen selittääkin, että oppijan uskomukset ja kokemukset itsestään oppijana kytkeytyvät opintojen aikaiseen arviointiin, saatuaan palautteeseen ja vuorovaikutukseen opettajan kanssa, joka vaikuttaa oppimaan oppimisen taitojen kehitykseen (Halinen ym. 2016). Niinpä

halusin kohdistaa pitkäjänteisen työskentelyn tavoitteen juuri baletin opetussuunnitelmaan, enkä yleiseen osioon, jotta lukijat yhdistäisivät pitkäjänteisen työskentelyn juuri balettitunteihin:

”oppilas ymmärtää pitkäjänteisen työskentelyn merkityksen taidon oppimisen kannalta. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa tanssitekniikan perusteiden hallinnan ja oppii näkemään kehitysprosessin, joka vie tasolta toiselle.” (Baletin opetussuunnitelma Kivalo-opisto)

Opetussuunnitelman kirjoittamisen jälkeenkin tavoite ensinnäkin ymmärtää ja toisekseen pystyä työskentelemään pitkäjänteisesti uuden taidon oppimiseksi pysyy opetuksessa yhtenä tärkeimmistä tavoitteista ja myös arvoista. Käytännössä se osoittaa tarpeellisuutensa jatkuvasti.

5 POHDINTA JA ITSEARVIOINTI LAADITUSTA OPETUSSUUNNITELMASTA

Kirjoittaessani tässä opinnäytetyössä tarkemmin auki opetussuunnitelmaan liittyviä eettisiä kysymyksiä, oppimiskäsitystä ja ihmiskäsitystä, olen tullut vielä paremmin tietoiseksi siitä, miten opetan ja kuinka haluan jatkossa opettaa. Väitöskirjassaan Martikainen (2005) toteaa, että vaatii tietoista ponnistelua pitää opettajan rooli ja persoona tasapainossa ja hän täsmentää, että eettistä valmiutta tarvitaan opettajan työn kehitykseen (Martikainen 2005, 34-35). Eettisyyden tietoinen käsitteleminen siis osaltaan edistää kehittymistä opetustyössäni ja auttaa kohtaamaan vastuun opetussuunnitelman kirjoitustyöstä. Merkittävin painolasti opetussuunnitelman laatimisessa oli kollegoiden ja vertaisarvioinnin puute. En ikävä kyllä päässyt keskustelemaan oman oppilaitokseni opetussuunnitelman sisällöistä toisen opettajan kanssa, koska oppilaitoksessani ei ollut taiteen perusopetuksen parissa muita tanssinopettajia. Tällöin mielipiteitäni ei kyseenalaistettu, eikä täydennetty ja uskon, että opetussuunnitelma olisi voinut tulla parempi keskustelun avulla. Olisin kaivannut vertaistukea, sillä minua toisinaan epäilytti olla yksin päättämässä, mikä on niin tärkeää, että se kirjataan ylös opetussuunnitelmaan. Jäin siis pohtimaan yksin, jäikö jotain puuttumaan opetussuunnitelma tai olisiko jotakin osiota pitänyt pohtia ja jalostaa enemmän. Toisaalta ainoana opettajana tanssissa tekemilläni päätöksillä ei ollut ulkoisvaikutuksia muiden toimintaan ja laatimani opetussuunnitelma mahdollisine virheineen sitoi täten vain omaa opetustani.

Tarkastellessani jälkikäteen kirjoittamaani opetussuunnitelmaa ja analysoituani opetussuunnitelman perusteissa esitettyjä arvoja, omia arvojani ja niiden välittämistä paikalliseen opetussuunnitelmaan, muokkaisin opetussuunnitelmaa joiltakin osin. Käytännön opetustyö on osoittanut sen, että jo pienemmätkin oppilaat tarvitsevat opastusta harjoittelemisen, uudelleen yrittämisen ja toistojen vaikutuksesta oppimiseen. Kivalo-opistossa varhaisiän opinnot eivät kuulu taiteen perusopetuksen pariin, mutta lastentanssiryhmät ovat olleet suosittuja kursseja ja niiden oppilaat on myös nähty potentiaalisina baletin harrastajina tulevaisuudessa. Tämän vuoksi jo varhaisiässä oppilaiden kohdalla näen, että lapsia voi valmentaa pitkäjänteisemmän työskentelyn pariin ja että opetussuunnitelmaa voi hyödyntää opetuksessa, vaikka siinä ei olekaan määriteltä varhaiskasvatuksen opetusta. Heissä myös pettymys epäonnistumisesta näkyy voimakkaimmin ja siksi opettajan on tärkeää välittää lapsille viesti, että epäonnistuminen ei ole huono ja negatiivinen asia, oppilas saa kokea hyväksyntää epäonnistumisesta huolimatta ja että harjoittelun myötä onnistumisien määrä taas kasvaa. Saman viestin välittäminen jokaiselle ikäryhmälle on tärkeää ja siksi nostaisin opetussuunnitelmassa pitkäjänteisen työskentelyn arvon esille jokaisella luokalla ja tasolla. Tällä hetkellä ymmärrys pitkäjänteisen työskentelyn merkityksestä balettiopinnoissa on opetussuunnitelmassa kohdistettu perustason opintoihin, mutta sen tulisi olla selkeämmin esillä kaikkien ikäryhmien ja tasojen opetuksessa.

Pitkäjänteinen työskentely sivusi myös toista arvoa, jonka merkitystä balettiopinnojen parissa halusin opetussuunnitelmassa ja käytännön opetuksessa korostaa ja tuoda lisää esiin. Se mainitaan opetussuunnitelman perusteissa yleisellä tasolla, mutta mielestäni tanssin ja baletin opetuksessa se on tärkeä asia: hyväksytään oppiminen epäonnistumisen kautta. Mielestäni oppiminen epäonnistumisen kautta ei vaadi pelkästään hyväksymistä, vaan virheiden tekeminen ja korjausta vaativat asiat ovat jopa myönteisiä asioita. Mitä silloin muka tarvitsee oppia, jos epäonnistumisia ei tule ja suoritukset

tai taidot ovat virheettömiä? Pelkkä hyväksyminen mielestäni vie virheitä ja epäonnistumisia pakolliseksi pahaksi, joita täytyy sietää, kun mieluummin ne soisivat mahdollisuuden oman tekemisen reflektointiin, itsearviointiin ja kehittymiseen. Konkreettisesti balettitunneilla tämä näkyy siinä, miten oppilas suhtautuu opettajan antamiin korjauksiin. Monet oppilaat pelkäävät epäonnistumista ja näkevät yksilökohtaiset korjaukset negatiivisena asiana ja ikään kuin toruina. Tästä olen päässyt käymään keskustelua oppilaan vanhemman kanssa, joka lapsensa puolesta halusi kertoa, miltä korjaukset vaikuttivat oppilaan silmissä. Opettajana taas näen korjaukset päinvastaisesti. Annan korjauksia, koska uskon, että oppilas on niin kyvykäs, että voi suorittaa liikkeen vielä paremmin ja että oppilaalla on edellytykset ymmärtää ja hahmottaa korjattava asia. Se on tavallaan opettajan epäsuora tunnustus oppilaan kyvyistä oppia. Arviointi on nimittäin haasteellista opettajallekin, vaikka Atjosen (2005) mukaan argumenttina 'vain arviointi mahdollistaa kehittymisen', onkin vahva. Erityisenä haasteena näen sen, mistä Atjonen jatkaa: kehitystä edistääkseen arvioinnin tulee olla myös kriittistä, mutta sen pitää tukea oppilaan itsetuntoa ensisijaisesti positiivisin ja kannustavin keinoin ja sallia oppilaan osallistuminen arviointiin. (Atjonen 2005, 63-63) Elämänhaasteita ei tulisi vältellä, vaan on tärkeä opettaa lapset selviytymään niistä ja jopa vahvistumaan koettelemusten myötä. Toipumiskykyä voi kehittää, ja sen avulla voi käsitellä vastoinkäymisiä ja vaikeuksia myönteisellä ja voimaannuttavalla tavalla. (Leskisenoja 2017) Uskon, että opettajan olisi tärkeää saada tietää, kuinka oppilas itse näkee esimerkiksi kehittämistä vaativat asiat juuri sen vuoksi, että toiset näkevät kehityskohteet negatiivisina asioina ja moitteina. Tämän tiedon pohjalta opettajankin olisi helpompi antaa palautetta siten, että oppilas hyötyy siitä. Saatuani siis tietoa oppilaan tunteista ja ajatuksista korjauksiin liittyen, kirjoittaisin opetussuunnitelmassa korjauksista, virheistä ja epäonnistumisista myönteisessä valossa ja pyrkisin välittämään viestiä siitä, että korjaukset eivät ole toruja, vaan pikemminkin kehuja ja jatkuvan arvioinnin keinoja.

Ismo Kiesiläinen (HS 9.12.2013) esitteli mielipiteensä oppilaiden ottamisesta mukaan opetussuunnitelman tavoitteiden toteutumisen arviointiin. Toiminta sijoittuu tosin peruskoulumaailmaan, mutta ajatus kuulostaa silti toimivalta taiteen kentälläkin. Kiesiläisen mukaan oppilaat ovat motivoituneita puhumaan opetuksesta ja samalla palaute vastuuttaisi oppilaita arvioimaan myös omaa osuuttaan oppimisesta. Kannatan opetussuunnitelman läpi käymistä oppilaiden kanssa, sillä uskon sen vaikuttavan oppilaiden motivaatioonkin. Uskon, että esimerkiksi lukuvuodelle asetetut tavoitteet auttavat oppilasta hahmottamaan paremmin oman osaamisen tason ja reflektomaan omaa oppimistaan, kun he pystyvät vertaamaan omaa osaamistaan opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Mielestäni tämä tekee opetuksesta läpinäkyvämpää, kun oppilaan ei tarvitse arvailla, milloin opetuksessa edetään hänen toivomaansa oppisisältöön. Leskisenoja (2017) esittelee myös tavoitteiden asettamisen myönteisiä vaikutuksia positiivisen pedagogiikan näkökulmasta: tavoitteet muun muassa kohdistavat tarkkaavaisuutta, antavat energiaa ja lisäävät sinnikkyyttä (Leskisenoja 2017). Uuden opetussuunnitelman astuessa voimaan olisi ollut perusteltua käydä se oppilaiden kanssa läpi ja keskustella sen sisällöistä. Samaa ajatusta tukee myös Haapaniemi ja Raina (2014): opettajien tehtävä on tuoda opetussuunnitelma oppilaiden tietoisuuteen, jotta he voivat sitoutua sen toteutumiseen (Haapaniemi & Raina 2014, 60) Osa tavoitteista on kuitenkin väljästi muotoiltu, joten opetussuunnitelmassa olisi

luultavasti ollut tilaa oppilaiden omien toiveiden kuuntelemiselle ja huomioimiselle. Jatkossa kuitenkin opetuksessa voi pitää esillä opetussuunnitelmaa ja osallistaa oppilaita arvioimaan tavoitteiden saavuttamista. (Haapaniemi ja Raina 2014)

Opetussuunnitelman perusteita analysoitaessa saattoi nostaa esiin useita tavoitteita ja arvoja, joita ei ole suoraan kohdistettu esimerkiksi tavoitteet tai arvot -otsikon alle. Uskon, että vastaus aiemman kysymyksen siinä, voiko balettitunnin tendu harjoitus todella opettaa oppilaalle kestävästä elämäntapaa, ei löydy varsinaisesta harjoituksesta, vaan kaikesta, mikä liittyy baletin opetukseen, eli kokonaisuudesta oppimiskäsitystä ja ympäristöä sekä toimintakulttuuria myöten. Kuinka opettaja, oppilaat, vanhemmat ja muu henkilökunta käyttäytyvät ja tekevät yhteistyötä välittää sekä epäsuorasti että suoraan sen, mitä arvoja kannatetaan. Opetussuunnitelmassa lähestytään monia arvoja positiivisesta näkökulmasta, kuten esimerkiksi välittävän ja kunnioittavan vuorovaikutuksen arvoa, mutta mielestäni opettajan on käytännössä valvottava, että se toteutuu. Tällöin pitää sanoa ääneen, mikä ei ole toivottavaa, karkeasti ottaen esimerkiksi: toisia ei saa suutuspäissään satuttaa, ketään ei saa haukkua ja anteeksi täytyy pyytää, jotta mahdollistetaan kunnioittava ja välittävä vuorovaikutus.

Opetussuunnitelman kirjoittamisessa, sen arvojen ja tavoitteiden asettamisessa ei siis ole kyse pelkästään siitä, mitä kustakin tanssilajista opetetaan, vaan selvästi siitä, miten opetetaan. Ajatukset täytyi ohjata myös siihen, mikä ei liity suoraan toimivien harjoitusten luomiseen ja ottamiseen tunneille, vaan tapaan kommunikoida ja käyttäytyä, tiedostaa se, missä valossa näkee oman oppilaitoksensa yhteisön ja yksilöt, pitää mielessä turvallinen ympäristö sekä henkisesti että fyysisesti ja vielä turvallinen ja kestävä tapa liikkua ja pitää huolta hyvinvoinnista. Koen, että opetussuunnitelman laatiminen oli erittäin hyödyllinen prosessi minulle opettajana, vaikka se olikin laadittu vain yhtä oppilaitosta varten. Sen ansiosta minulla on selkeästi eritelty kokonaiskuva baletin opettamisesta ja voin hyödyntää sitä, missä tahansa oppilaitoksessa seuraavaksi päädynkin opettamaan. Muiden oppilaitosten opetussuunnitelmilla voin toisaalta päivittää omaa käsitystäni baletin opetuksesta. Haapaniemi ja Raina (2014) puhuvatkin opettajuuden myyteistä ja kyseenalaistavat opettajan synnynäisen opetustaidon myytin ja toteavat, että opettajuuden kehittyminen estyy, jos opettaja ajautuu syvään puolustautumisen tilaan ja kiinnostus täydennyskoulutusta kohtaan vähenee. Näin ollen suhtaudun laadittuun opetussuunnitelmaan mieluummin prosessina, joka on vieläkin kesken ja jota täydennän mielestäni niin kauan kuin balettia opetan.

LÄHTEET

- Anttila, Eeva. "Ihmis- ja oppimiskäsitykset taideopetuksessa." Osa/vuosik. 2017. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu, 2017.
- Atjonen, Päivi. "Eettisesti laadukas opetus." Teoksessa *Kaksitoista teesiä opettajalle*, tekijä: Olli Luukkainen;& Raine Valli. PS-kustannus, 2005.
- Foster, Rory. *Ballet Pedagogy The Art of Teaching*. University Press of Florida, 2010.
- Haapaniemi, Rauno, ja Liisa Raina. *Rakenna oppiva ryhmä*. PS kustannus, 2014.
- Halinen, Irmeli, Risto Hotulainen, Eija Kauppinen, Päivi Nilivaara, Asta Raami, ja Mari-Pauliina Vainikainen. *Ajattelun taidot ja oppiminen*. PS kustannus, 2016.
- Kauppila, Heli. "Avoimena aukikiertoon -Opettajan näkökulma kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan baletinopetuksessa." *Väitöstutkimus*. Teatterikorkeakoulu, esittävien taiteiden tutkimuskeskus, 2012.
- Kiesiläinen, Ismo. "Oppilaat mukaan opetuksen arviointiin." *Helsingin Sanomat*, 9. 12 2013.
- Kostrovitskaya, Vera, ja Alexei Pisarev. *School of Classical Dance*. Dance Books, 1995.
- Leskisenoja, Eliisa. *Positiivisen pedagogiikan työkalupakki*. PS kustannus, 2017.
- Löytönen, Teija, ja Inkeri Sava. "Taidepedagogiikka tarinoiden ja tunteiden tulkkina." Teoksessa *Taiteen jälki taidepedagogiikan polkuja ja risteyksiä*, tekijä: Eeva Anttila, 95-119. Teatterikorkeakoulu, 2011.
- Martikainen, Timo. *Inhimillinen tekijä. Opettaja eettisenä ajattelijana ja toimijana*. Väitöskirja, Joensuun yliopisto Kasvatustieteen julkaisuja, 2005.
- Opetushallitus. "Taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän opetussuunnitelman perusteet 2017." *Määräykset ja ohjeet 2017: 11a*. Opetushallitus, 2017.
- Rauhala, Lauri. *Ihmiskäsitys ihmistyössä*. Helsinki: Gaudeamus, 2017.
- Uusikylä, Kari, ja Päivi Atjonen. *Didaktiikan perusteet*. WSOY, 2007.
- Young, Richard A., ja Audrey Collin. "Introduction: Constructivism and social constructionism in the career field." (Journal of Vocational Behavior), nro 64 (2004): 373-388.
- Zembylas, Michalinos. "Three Perspectives on Linking the Cognitive and the Emotional in Science Learning: Conceptual Change, Socio-Constructivism And Poststructuralism." *Studies in Science Education*, 2005: 91-115.

LIITE 1: BALETIN OPETUSSUUNNITELMA

Kuva: Ari Vuorela

BALETIN OPETUSSUUNNITELMA

KIVALO-OPISTO

TIIVISTELMÄ

Opetushallituksen opetussuunnitelma-
perusteiden 2017 mukaisesti
laadittu uusi opetus-
suunnitelma

Hanna M Vainikka

OPPIMISKÄSITYS:

Kivalo-opiston oppimiskäsitys perustuu sosiokonstruktivistiseen oppimiskäsitykseen ja sivistyspedagogiikkaan. Tämä pohjautuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen, jolloin ihminen oppii osallistuessaan tiedon konstruointiin ryhmä- ja tiimityöskentelyssä. Opettaja pyrkii tarjoamaan oppilaille mahdollisuuksia vuorovaikutukseen ja reflektiivisiin prosesseihin arvioimalla, tukemalla ja pitämällä niitä yllä sekä kehittämällä oppilaiden sosiaalista työskentelykulttuuria. Tanssinopetuksessa ryhmän vuorovaikutus on keskeistä oppimisen kannalta. Oppilaat oppivat toisiltaan ja he ymmärtävät oman panoksensa merkityksen koko ryhmän oppimiseen. Tanssinopetuksessa opitaan ponnistelemaan taitojen harjoittamiseksi ja kehittämiseksi ja opitaan asettamaan lyhyen ja pidemmän aikavälin tavoitteita, jotka palvelevat elinikäisen suhteen muodostamista tanssiin ja harrastamiseen.

OPPIMISYMPÄRISTÖ:

Oppimisympäristö on oppimista tukeva, hyväksyvä sosiaalinen ympäristö, jossa ja oppijat ja opettajat kohtaavat toisensa. Pyrkimyksenä on luoda turvallinen oppimistilanne, jossa opettaja on tukija ja opastaja, joka näkee aikuisen elämäkokemuksen ja hiljaisen tiedon voimavarana. Opettaja tunnistaa kaiken ikäisten opiskelijoiden vahvuudet ja tukee opiskelijan tietoisuuden kehittymistä omasta osaamisestaan ja itsestään oppijana. Oppimisympäristössä luodaan edellytyksiä toinen toisilta oppimiseen.

Opetustila pyritään järjestämään mahdollisimman hyvin opetusta tukevaksi ympäristöksi. Opetuksessa huomioidaan myös tieto- ja viestintäteknologian luomat mahdollisuudet oppimisympäristöinä ja oppimisen tukena. Näitä ovat varsinkin videot, joiden avulla paikkaan sitomatta oppilas voi reflektoida omaa oppimistaan. Sosiaalisessa oppimisympäristössä oppilaat ymmärtävät, että ryhmän oppimisen kannalta on oleellista, että ryhmä jakaa oppimisensa ja prosessoi oppimaansa. Opetuksessa otetaan huomioon paikallinen näkökulma ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös tanssisalin ulkopuolisia oppimisympäristöjä tanssin opiskelussa.

TOIMINTA-AJATUS JA TOIMINTAKULTTUURI:

Kivalo-opiston toimintakulttuuri on erilaisuutta hyväksyvä, sen toiminta-ajatus perustuu muun muassa lakiin vapaasta sivistystyöstä ja se on aikaansa seuraava, kuntarajat ylittävä vapaan sivistystyön turvaaja ja monimuotoisen kulttuurin tukija. Kivalo-opisto tarjoaa taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän perusteiden mukaista opetusta. Tanssin opetuksen parissa opiskelija pääsee kehittämään itseään tasolta toiselle etenevässä opetuksessa. Opetus toteutetaan pääosin ryhmäopetuksena lukukausittain kurssimuotoisesti. Opetustoimintaa tukee myös Kemin tanssin tuki ry, joka mahdollistaa esiintymiskokemuksia ja lyhytkursseja lukuvuoden aikana sekä mahdollisuuksien mukaan myös loma-aikoina ja lukuvuoden ulkopuolella.

Kivalo-opisto järjestää lukuvuoden aikana vähintään yhden oppilasnäytöksen, jossa osa ryhmistä esiintyy. Kivalo-opiston toiminta on oleellinen osa paikallista kulttuuritoimintaa ja tarjontaa ja on merkittävä tekijä taide- ja tanssikasvatuksen parissa. Opisto lisää tietoutta paikallisista, alueellisista, valtakunnallisista ja jopa kansainvälisistä tanssitapahtumista ja -katselmuksista ja pyrkii osallistumaan niihin yhteistyössä Kemin tanssin tuen yhdistyksen kanssa.

ARVOT:

Kivalo-opiston arvoperustana ovat avoimuus, oikeudenmukaisuus, osaamisen ja oppimisen tukeminen - Kivalo-opisto on yhteinen ja asiakaslähtöinen. Tanssinopetuksen arvot nojautuvat itsensä ja toisten kunnioittamiseen, tasa-arvoisuuteen ja eettisyyteen. Lähtökohta toiminnalle on, että omasta tasosta ja tavoitteista huolimatta jokainen harrastaja saa kokea tanssin iloa, sillä jokainen oppilas on yhtä arvokas ja tervetullut: jokainen oppilas ansaitsee tulla nähdyksi ja kuulluksi. Ohjaus ja arviointi on kannustavaa, mutta rehellistä ja se huomioi erilaiset oppimistavoitteet ja lähtökohdat.

Opetuksessa tiedostetaan taiteenlajin suomat mahdollisuudet välittää erilaisia arvoja ja sanomaa. Näin ollen opiskelija ymmärtää myös oman mahdollisuutensa käsitellä ja välittää henkilökohtaisia arvojaan tanssitaiteen parissa. Jokainen opiskelija on merkittävä osa koulun tanssiyhteisöä, jossa jaetaan tietoa ja opitaan toinen toisiltamme. Tanssinopetus vaalii kokonaisvaltaista hyvinvointia ja turvallista harjoittelua, jonka parissa opiskelija voi toteuttaa itseään.

OPETUKSEN RAKENNE JA LAAJUUS

Oppilaitos tarjoaa taiteen perusopetuksen yleistä oppimäärää. Yhden oppitunnin laskennallinen laajuus on 45 minuuttia. Lukuvuoden pituus on 30 viikkoa ja se jakautuu syyslukukauteen ja kevätlukukauteen. Taiteen perusopetuksen yleinen oppimäärä koostuu yhteisistä opinnoista, joiden laskennallinen laajuus on 300 tuntia ja teemaopinnoista, joiden laskennallinen laajuus on 200 tuntia, näin ollen taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän kokonaistuntimäärä on 500 tuntia.

Balettiluokilla opetusta annetaan lukuvuoden aikana noin 100-110 tuntia riippuen luokkatasosta, vapaaehtoisille kursseille osallistuminen voi lisätä annettavan opetuksen määrää. Kurssit ovat maksullisia ja niiden toteutuminen riippuu oppilaitten minimimäärän täyttymisestä. Lukuvuoden aikana balettiluokka harjoittelee tavallisesti kaksi kertaa viikossa ja oppitunnin pituus vaihtelee 75 minuutista 90 minuuttiin.

Opetuksen tulee mahdollistaa opetussuunnitelmassa määriteltyjen tavoitteiden ja sisältöjen saavuttaminen, jolloin opetusjärjestelyt voivat joustaa. Tällöin otetaan huomioon oppilaan ikä, aiemmin hankitut taidot ja tiedot sekä käytettävät opetusmenetelmät. Opetus jaksottuu oppilaiden iän mukaisesti balettiluokille 1-5. Luokalta toiselle siirtyminen edellyttää pitkäjänteistä työskentelyä ja riittävää taitotasoa; ellei oppilaan taitotaso ei ole riittävä, opettaja voi ohjata oppilaan luokalle, jonka taitotaso vastaa paremmin oppilaan sen hetkistä taitotasoa.

OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Oppimäärää voidaan yksilöllistää oppilaskohtaisesti, jotta oppimäärä vastaa oppilaan opiskelu- ja oppimisedellytyksiä. Oppilas voi saada mahdollisuuden harjoitella toisenkin balettiluokan mukana, mikäli sille on tarvetta opetussuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja se vastaa oppilaan etua. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun oppilaalla ei ole aiempia tanssiopintoja, mutta hän haluaa aloittaa baletin opiskelun tai kun oppilas on jo edennyt pidemmälle opinnoissaan ja hän haluaa parantaa valmiuksiaan hakeutua alan ammatilliseen tai korkea-asteen koulutukseen.

OPETUKSEN YLEISET TAVOITTEET:

Baletin taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän tavoitteet noudattavat Opetushallituksen asettamia tavoitteita tanssitaiteen alalle. Tavoitteet on määritellyt Opetushallituksen opetussuunnitelmaperusteissa ja ne on eritelty yhteisille opinnoille ja teemaopinnoille.

Baletin opetuksen yhteisten opintojen yleiset tavoitteet:

TAITEENLAJIN YMMÄRRYS

Tavoitteena on, että oppilas

- tutustuu baletin taidealaan ja sen kulttuuriseen taustaan
- oppii baletin liikkeiden sanastoa ja laajentaa liikkeellistä ja ilmaisullista sanastoaan
- ymmärtää ilmaisun ja esiintymisen yhteyden ja saa kokemuksia esiintymisestä
- tutustuu baletin merkkiteoksiin ja tanssiin taidemuotona muiden taiteiden joukossa
- saa tilaisuuksia tutustua muihin tanssin muotoihin ja lajeihin ja niiden kulttuuriseen taustaan

KEHOLLISUUS

Tavoitteena on, että oppilas

- kehittää fyysismotorisia taitojaan monipuolisesti sekä perusliikuntataitoa kehittävien harjoitusten avulla että baletin tanssitekniikkaa kehittävillä harjoituksilla ja erilaisin metodein
- oppii tunnistamaan ja käyttämään oman kehonsa liikkeellisiä ja ilmaisullisia mahdollisuuksia ja taten ymmärtää, että jokaisen keho on yksilöllinen
- kokee tanssin iloa ja suhtautuu kehoonsa luontevasti ja myönteisesti

VUOROVAIKUTUS JA KULTTUURINEN OSAAMINEN

- oppii toimimaan ryhmässä rakentavasti
- kykenee kuuntelemaan toisia ja havainnoimaan ympäristöään herkästi
- arvostaa ja kunnioittaa toisten yksilöllisyyttä ja näkemyksiä
- tuo oman panoksensa ryhmän työskentelyyn

Baletin opetuksen teemaopintojen yleiset tavoitteet

TAITEENLAJIN YMMÄRRYS

Tavoitteena on, että oppilas

- laajentaa tietämystään baletin repertuaarista ja baletin historiasta
- osallistuu tanssiesitykseen katsojana ja oppii keskustelemaan tanssista
- saa tilaisuuksia tutustua itselleen uusiin tanssilajeihin ja kulttuureihin
- saa lisää esiintymiskokemusta ja avartaa omaa kehollista, liikkeellistä ja taiteellista ilmaisuaan
- harjaantuu tanssimaan yksin ja ryhmässä, mahdollisuuksien mukaan myös esiintymään sekä yksin että ryhmässä

KEHOLLISUUS

Tavoitteena on, että oppilas

- haastaa ja kehittää kehoaan balettitekniikan parissa
- laajentaa fyysis-motorisia taitojaan esimerkiksi kärkitossutekniikkaa ja pallotreeniä harjoitellen tai muiden balettitekniikkaa kehittävien metodien avulla
- oppii tunnistamaan tanssin ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin välisen yhteyden: ymmärtää kehonhuollon ja turvallisen harjoittelun merkityksen
- oppii kiinnittämään huomiota terveelliseen elämäntapaan

VUOROVAIKUTUS JA KULTTUURINEN OSAAMINEN

Tavoitteena on, että oppilas

- oppii vastaanottamaan ja antamaan rakentavaa palautetta
- tottuu myös vertaisarviointiin
- osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti ryhmän toimintaan
- saa monipuolisia kulttuurisia ja taiteellisia vaikutteita

OPPILAAKSI OTTAMISEN PERIAATTEET:

Baletin opiskelun voi aloittaa ilmoittautumalla sopivan iän ja tason mukaiselle kurssille. Opettaja ohjaa oppilasta tarvittaessa hänelle sopivalle kurssille ottaen huomioon oppilaan aiemmat tanssiopinnot ja iän. Opettajan harkinnan mukaisesti oppilas voidaan siirtää toiseen ryhmään tai toiselle tasolle tarpeen vaatiessa, kuitenkin keskustellen siitä oppilaan ja hänen vanhempiensa kanssa.

YHTEISTYÖ HUOLTAJIEN JA MUIDEN TAHOJEN KANSSA

Baletinopetuksen toiminnasta tiedotetaan oppilaille sekä heidän huoltajilleen opettajan, Kivalo-opiston ja Kemlin tanssin tuen yhdistyksen kautta. Kemlin tanssin tuen tarkoitus on helpottaa viestin kulkua ja lisätä tietoutta tanssista harrastuksena. Oppilaisiin ja huoltajiin pidetään yhteyttä esimerkiksi ryhmäviestien avulla ja toisaalta viestinnän tarkoitus on myös jakaa tietoa ajankohtaisista tapahtumista ja ilmiöistä tanssin kentällä ja rohkaista siten oppilaita tutustumaan taidemuotoon monipuolisesti.

Erityisesti esiintymistilanteissa huoltajien, Kivalo-opiston ja Kemlin tanssin tuen yhdistyksen välinen yhteistyö korostuu. Vanhemmat ja läheiset pääsevät toisinaan seuraamaan oppitunteja, jolloin tilaisuudesta seurata tunteja tiedotetaan erikseen. Yhteistyöllä ja tiedotuksella pyritään lisäämään myös taiteen perusopetuksen toiminnan tietoisuutta paikallisesti esittelemällä toimintaa esimerkiksi vierailujen muodossa ja eri viestintäkanavien kautta sekä esiintymällä mahdollisuuksien mukaan paikallisissa tapahtumissa. Yhteistyötä voidaan tehdä myös muiden lajien kanssa tarjoten mahdollisuutta oheisharjoitteluun. Mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä tehdään eri oppilaitosten kanssa ja luoden yhteyksiä myös tanssin kentällä toimiviin järjestöihin ja yhdistyksiin.

TOIMINNAN JATKUVA KEHITTÄMINEN

Baletinopetuksen toimintaa kehitetään opetussuunnitelman lähtökohdista pyrkien edistämään oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Samanaikaisesti oppilaitoksessa seurataan tanssilajin kehitystä valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Erilaisten katselmuksien, tapahtumien ja kilpailujen silmällä pitäminen ja osallistuminen tukevat toiminnan kehittämistä. Yhtälailla oppilaiden itsearvioinnin myötä saadaan tietoa toiminnasta ja sen kehittämisen tarpeista. Näin oppilaiden toiveita pystytään kuuntelemaan ja ottamaan huomioon opetuksen ja toiminnan suunnittelussa. Toimintaa reflektoidaan aktiivisesti monen eri toimijan kautta: opettajien, oppilaiden, Kemian tanssin tuen yhdistyksen, Kivalo-opiston ja huoltajien kanssa. Opettajien ammattitaitoa ylläpidetään ja kehitetään osallistumalla koulu- ja yhdistystoimintaan.

ARVIOINTI

Oppilaan työskentelyä arvioidaan oppilaille annettavan jatkuvan palautteen avulla. Oppilaat harjoittelevat myös oman työskentelynsä reflektointia ja he tekevät säännöllisesti itsearvioinnin. Arvioinnissa käytetään mahdollisuuksien mukaan videotointia, jonka avulla sekä oppilaat että opettajat voivat tarkastella oppimista, sekä omien ja yhteisten tavoitteiden toteutumista. Palaute on rakentavaa ja sitä antaa myös ryhmä opintojen edetessä pidemmälle.

Oppilaita autetaan hahmottamaan ryhmänsä sekä yksittäisiä että laajempia tavoitteita ja huomiota kiinnitetään omien tavoitteiden muodostamiseen ja tarkasteluun. Arviointi kohdistuu tässä opetussuunnitelmassa eriteltyihin tavoitteisiin, jotka esiintyvät sekä yleisellä tasolla että tanssilajikohtaisina tavoitteina eri taitotasoilla. Tavoitteiden hahmottamisen kautta ryhmä ja yksittäinen oppilas oppivat seuraamaan edistymistään ja pohtimaan osaamistaan. Tavoitteiden asettaminen ja niiden toteutumisen seuraaminen on läpinäkyvää.

Arvioinnin tarkoitus on motivoida oppilasta etenemään opinnoissaan ja muodostamaan myös pitkän aikavälin tavoitteita. Arviointi on eettisesti kestävä ja oikeudenmukaista, eikä se kohdistu oppilaaseen ja hänen ominaisuuksiinsa, vaan oppilaan toimintaan.

BALETIN OPETUSSUUNNITELMA

Balettiä opetetaan luokilla 1-5, jotka etenevät tasolta toiselle. Nämä tasot ovat alkeistaso, perustaso ja syventävien opintojen taso. Myös muita balettitekniikkaa syventäviä kursseja järjestetään, mikäli kurssien minimimäärä oppilaita täyttyy.

ALKEISTASO

Balettiluokilla 1-2 tutustutaan balettiin taidelajina ja ryhdytään harjoittelemaan tanssin perustaitoja balettitekniikan avulla. Balettitunneilla on tavoitteena ymmärtää baletin luonne ilmaista jotakin, kuten esimerkiksi tunnetta, tarinaa, sanomaa tai tiettyä liikelaatua ja siten kehittää oppilaan kykyä sanattomaan ilmaisuun.

Tasolle sopivalla ja turvallisella tavalla tutustutaan aukikiertoon, jonka hyödyntäminen tanssimisessä on baletille ominaista. Harjoittelussa korostuvat:

- keskivartalon tuki ja kehon linjaus: oppilas oppii tekemisen kautta tunnistamaan ja työstämään kehonsa linjausta
- lantion hallinta
- aukikierron kehittäminen: oppilas ymmärtää, että aukikierto syntyy ja kehittyy lihastyöllä, ei vääntämällä. Oppilas ymmärtää myös, että aukikierto ja keskivartalon tuki ovat yhteydessä toisiinsa
- tutustuminen lapatukeen: tavoitteena on ymmärtää, että käsien liikkeiden lähtökohta on lapatuen muodostaminen ja sen ylläpitäminen
- nilkan ja jalkaterän lihaksien tunnistaminen ja vahvistaminen
- pyrkimys kehittää liikkuvuutta
- rytmiikan kehittäminen
- Erilaisten liikelaatujen tunnistaminen ja tuottaminen, muodostetaan käsitystä liiketekijöistä, joita ovat aika, tila, voima ja virtaus

Alkeistasolla harjoitellaan baletin perusliikkeitä huomioiden oppilaiden ikä ja taitotaso, tämän lisäksi oppilaat harjoittelevat esiintymistilanteessa vaadittavia taitoja ja esiintyvät tanssinäytöksessä.

Balettitunneilla oivalletaan, kuinka tavoitteena olevia taitoja harjoitetaan ja täten opitaan oppimaan balettitunneilla. Oppilaat oppivat työskentelemään aktiivisesti ja harjoittelevat työskentelemään myös itsenäisesti. Yhtälailla oppilaat harjoittelevat tekemään yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi, he esimerkiksi oppivat auttamaan toisiaan muistamaan koreografian ulkoa tanssinäytökseen.

Tavoitteena on parantaa liikemuistia, kykyä muistaa liikesarjoja ja hahmottaa tilan ja suunnat sekä paikallaan että liikkuen. Balettitunneilla kehitetään kykyä liikkua musiikin rytmiin ja ajoittaa liikettä musiikin mukaisesti.

PERUSTASON OPINTOJEN TAVOITTEET:

Balettiluokilla kolme ja neljä oppilas ymmärtää pitkäjänteisen työskentelyn merkityksen taidon oppimisen kannalta. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa tanssitekniikan perusteiden hallinnan ja oppii näkemään kehitysprosessin, joka vie tasolta toiselle.

Balettitunneilla:

- Jatketaan aukikierron vahvistamista
- Harjoitellaan edelleen lapatuen vahvistamista ja ylläpitämistä hiukan vaativammissakin liikkeissä, kuten esimerkiksi erilaisissa port de bras'ssa.
- Vahvistetaan edelleen lantion hallintaa
- Kehitetään koordinaatiotaitoa: jalkojen, käsien ja pään liikkeiden yhdistäminen
- Kehitetään kehon isolaatioita ja voimankäyttöä eri tarpeisiin
- Liikkuvuuden kehittäminen edelleen ja sen ylläpitäminen
- Perustason liikerepertuaarin, hyppyjen ja piruettien laajentaminen
- Rytmitajun kehittäminen

Tanssietiedouden kartuttaminen: tavoitteena on, että oppilas muistaa ja tunnistaa baletin liikkeiden nimiä ja tunnetuimpia baletteja ja osaa tunnistaa erilaisia baleteissa käytettyjä ilmaisukeinoja, kuten esimerkiksi tunteiden, erilaisten toimintojen tai tapahtumien ilmaisua. Oppilas kehittää myös omaa ilmaisuaan ja kartuttaa esiintymiskokemustaan oppilasnäytöksissä.

JATKOTASON OPINTOJEN TAVOITTEET

Balettiluokalla viisi oppilas harjoittelee keskeistä baletin liikemateriaalia ja syventyy baletin kulttuuriin paitsi omien kokemuksien kautta myös osallistuen katsojana balettiteoksiin. Tavoitteena on, että oppilas työskentelee tunteilla itseohjautuvasti.

Syvennetään ja laajennetaan liikkeen ja musiikin välistä suhdetta

Syvennetään erilaisten liikelaatujen ilmaisun osaamista ja pohjustetaan oman liikkeellisen ilmaisun kehittämistä koreografiaksi luovien harjoitusten avulla. Tavoitteena on rohkaista omien liikesommitelmien luomiseen ja niiden esittämiseen muille.

Tavoitteena on, että oppilas saavuttaa riittävän kehonhallinnan ja voiman, jota kärkitossuilla työskentelemisessä vaaditaan.

Oppilas harjaantuu itsearviointiin ja pystyy nimeämään omia vahvuuksiaan ja toisaalta kykenee näkemään myös kehitystarpeitaan.

Kehollisen artikulaation hiominen: pyrkimys ymmärtää baletin liikkeiden toiminta ja estetiikka ja välttää maneeereita ja niiden syntymistä.

Tutustutaan syvemmin erilaisiin balettiteoksiin ja harjoitellaan katkelmia niistä variaatioiden, pienryhmien ja kuoron osuuksien muodoissa esiintymistä varten.

VARHAINEN TANSSIKASVATUS

Ennen varsinaista balettiopintoja lapsille on 4-vuotiaasta eteenpäin tarjolla lastentanssitunteja, jotka tähtäävät siihen, että lapsi saavuttaa perusliikuntataidot. Toisaalta lastentanssituntien tavoitteena on myös herättää lapsi ilmaismaan omaa liikettään ja löytää ilo tanssia. Lastentanssitunneilla ei harjoitella varsinaisia balettiliikkeitä, mutta niillä tutustutaan balettimaailmaan ja harjoituksissa voidaan hyödyntää balettimaaisia elementtejä. Tunneilla opitaan noudattamaan yhteisiä sääntöjä ja ohjeita. Tunneilla korostuu liikkeen suhde musiikkiin ja oppilaan rytmikykyä ja liikkeen ajoittamista musiikkiin harjoitellaan. Tanssikasvatuksen tarkoitus on pitää huolta siitä, että lapsi kehittää perusliikkumistaitojaan, joiden hallitseminen on edellytys balettiopintojen aloittamiselle. Tämän lisäksi harjoitellaan esillä olemista ja esiintymistä. Opetus järjestetään ikäryhmittäin.

AIKUISTEN TAITEEN PERUSOPINNOT

Kivalo-opisto järjestää aikuisharrastajille taiteen perusopetusta Opetushallituksen määräämän tanssin yleisen oppimäärän mukaisesti. Aikuisiän balettiopinnot etenevät tasolta toiselle pohjautuen aiempaan oppimiseen ja opetuksessa huomioidaan aikuisten kokemus voimavarana, joka helpottaa yhdessä oppimista.

Balettiopinnoissa huomioidaan aikaisempi harrastuneisuus ja opetusta pyritään tarjoamaan eri taitotasoille siten, että jo aiemmin hankittujen taitojen kehittämistä voi jatkaa mielekkäällä tavalla ja toisaalta siten, että harrastus on mahdollista aloittaa kokonaan alusta. Ryhmien perustaminen kuitenkin riippuu myös minimioppilasmäärän täyttymisestä.

ALKEISOPINNOT:

Oppitunneilla ryhdytään työstämään oman kehon tuntemusta siten, että opiskelija hahmottaa oman kehonsa asentoja ja linjausta ja oppii havaitsemaan ja tuntemaan baletissa tavoitellun linjauksen. Tämän lisäksi tunneilla ryhdytään työstämään aukikierrossa työskentelyä, vahvistamaan jalkaterän lihaksia ja harjoittamaan keskivartalotuen muodostamista.

Balettitunneilla työskennellään tangon ääressä, keskilattialla, liikkuen nurkasta nurkkaan ja tilan poikki. Näin ryhdytään hahmottamaan myös eri suuntia ja tutustaan erilaisiin balettipoosiin. Balettitunneilla harjoitetaan tasapainoa ja kehonhallintaa, liikkuvuutta ja rytmikykyä hyödyntäen baletin keskeistä liikekieltä tasolle sopivalla tavalla. Oleellista on kehittää liikemuistia ja kykyä muistaa liikesarjoja, mutta sitäkin tärkeämpää on hahmottaa työstettävän liikkeen laatu.

Opinnoissa perehdytään myös tanssietoon tutustuen tunnetuimpiin balettiteoksiin ja baletin historiaan sekä kartoitetaan tanssiin liittyviä tapahtumia paikallisesti ja valtakunnallisesti opiskelijoiden kiinnostuksen mukaisesti. Opiskelijoilla on mahdollisuus halutessaan esiintyä ryhmänsä kanssa ja opintoihin sisältyykin myös koreografian harjoittelamista.

PERUSOPINNOT

Perusopinnot ovat suunnattu niille opiskelijoille, joilla on jo aiempaa harrastustaustaa. Opinnoissa jatketaan ryhmän tason mukaisesti kehittäen edelleen perustekniikkaa ja baletille ominaista ilmaisua. Huomio kohdistuu erityisesti liikelaatuihin, koordinaatioon, keskivartalotuen ja lapatuen muodostamiseen sekä liikkuvuuden kehittämiseen.

Balettitunneilla jatketaan baletin perusliikkeisiin perehtymistä. Tavoitteena on kehotietoisuuden lisääntyminen ja oman kehon tuntemusten havainnointi harjoitusten aikana. Tunneilla tiedostetaan suhde peiliin ja sen vaikutus oppimiseen. Tavoitteena on tulla tietoiseksi oman kehon liikemahdollisuuksista sekä sen haasteista ja työstää niitä aktiivisesti.

Tavoitteena on sisäistää baletin liikeratojen turvallinen suoritustapa ottaen huomioon kehon mahdolliset rasitteet.